

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΜΑΘΗΜΑ:

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ, ΤΗΝ ΠΕ-
ΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ Β' ΕΞΑΜΗΝΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ: Η
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
URBAN II ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ-
ΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ**

ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ:

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΜΑΚΡΑΚΗΣ – ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 19/03/07

ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ: 6.196

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	4
1.1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ	4
1.2. ΑΠΟΤΥΧΙΕΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	5
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	6
2.1. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	6
2.2. ΤΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	7
3. Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Κ.Π. URBAN II ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	12
3.1. ΣΥΝΟΨΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Κ.Π. URBAN II ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	12
3.2. ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	14
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	18
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	19
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΠΙΝΑΚΕΣ	21

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αποσκοπεί στο να προσεγγίσει το θέμα των αξιολογήσεων των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, ιδίως αυτών που αφορούν στον αστικό χώρο, μέσα από το Πρόγραμμα της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής και της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του. Η εργασία αποτελεί, εκ των πραγμάτων, μια συνοπτική παρουσίαση των μεθοδολογιών δόμησης των έργων ή / και προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, των μεθοδολογιών αξιολόγησης, του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής και της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του.

Στην πρώτη ενότητα παρατίθενται συνοπτικά ορισμένες διαπιστώσεις αναφορικά με την εξέλιξη των διαρθρωτικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αστική τους διάσταση. Παρουσιάζεται, δηλαδή, το πώς εξελίχθηκαν οι πολιτικές αυτές και για ποιο λόγο εφαρμόζονται.

Προκειμένου να γίνει αντιληπτή η ευρύτερη λογική των αξιολογήσεων παρουσιάζεται, στο πρώτο τμήμα της δεύτερης ενότητας, η μεθοδολογία που εφαρμόζεται για τη δόμηση των έργων ή / και προγραμμάτων επί των οποίων παρεμβαίνουν οι αξιολογήσεις, ενώ στη συνέχεια και σε άμεση συσχέτιση με τα παραπάνω περιγράφεται συνοπτικά η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των έργων ή / και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζεται αρχικά η σύνοψη του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής επί του οποίου βασίστηκε η Ενδιάμεση Αξιολόγηση. Στη συνέχεια γίνονται ορισμένες αξιολογικές παρατηρήσεις επί του συγκεκριμένου Προγράμματος, οι οποίες συνεπικουρούνται από παρατηρήσεις της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του Προγράμματος. Παράλληλα, ωστόσο, σχολιάζονται και εντοπίζονται τυχόν ελλείψεις ή θετικά στοιχεία της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του Προγράμματος.

Στην τελευταία ενότητα συγκεντρώνονται τα συμπεράσματα της εργασίας.

1. Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

1.1. Ευρωπαϊκές πολιτικές για τις πόλεις

Οι πολιτικές της Ε.Ε. για τις πόλεις αποτέλεσαν προϊόν μιας μακρόχρονης διαδικασίας μετεξέλιξης των αναπτυξιακών πολιτικών που εφαρμόζει. Η τομεακή προσέγγιση που υιοθετήθηκε αρχικά εγκαταλείφθηκε σταδιακά από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και αντικαταστάθηκε από πολιτικές εστιασμένες στην περιφερειακή ανάπτυξη (Chorianopoulos 2000). Τη δεκαετία του '80, η περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. επικεντρώνεται στη διατήρηση των οικισμών σε αραιοκατοικημένες περιοχές, στην αντιστροφή των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών από την απώλεια θέσεων εργασίας και στην προσέγγιση επενδύσεων στις προβληματικές περιφέρειες (Bachtler & Yuill 2001). Σημείο καμπής αποτελεί η αναθεώρηση των Διαρθρωτικών Πολιτικών της Ε.Ε. το 1989, καθώς δίνεται πλέον μεγαλύτερη έμφαση στον αστικό χώρο και υπάρχει αυξανόμενη κατανόηση ότι τα μέτρα για την αντιμετώπιση του κοινωνικού διαχωρισμού στις πόλεις θα πρέπει να ενσωματωθούν στις 'mainstream' πολιτικές για την περιφερειακή ανάπτυξη (EC-DG XVI 1997 στο Karvounis 2002). Ταυτόχρονα, η πολιτική και οικονομική σημασία του στόχου της διεύρυνσης και της νομισματικής και οικονομικής ολοκλήρωσης, καθώς και η αναγνώριση του ρόλου των πόλεων στη διαμόρφωση των κοινωνικο-οικονομικών δεικτών μετατόπισαν τις χωρικές πολιτικές της Ε.Ε. προς το τοπικό επίπεδο (CEC 1994-b, CEC 1995 στο Chorianopoulos 2000).

Η μετάβαση προς την κατεύθυνση των τοπικών πολιτικών για την ανάπτυξη των πόλεων αντικατοπτρίζεται ιδιαίτερα τόσο σε συγκεκριμένα προγράμματα, όπως η Κοινωνική Πρωτοβουλία URBAN, αλλά και σε αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της Ε.Ε. – όπως για παράδειγμα στην υιοθέτηση της αρχής της επικουρικότητας στη Συνθήκη του Μάαστριχτ – που διευκολύνουν την ανάληψη δράσης σε τοπικό επίπεδο (CEC 1992-e, CEC 1997-b, CEC 1998 στο Chorianopoulos 2000).

Σύμφωνα με κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2006) δύο είναι οι κατηγορίες πόλεων που χρήζουν παρεμβάσεων:

α) πόλεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα που προκαλούνται από τη δημογραφική αύξηση, την αύξηση των τιμών των ακινήτων, την έλλειψη διαθέσιμων οικοπέδων, την κυκλοφοριακή συμφόρηση και

β) πόλεις στις οποίες παρατηρείται μείωση του πληθυσμού, εγκατάλειψη, ανεπάρκεια θέσεων απασχόλησης ή χαμηλή ποιότητα ζωής.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τελευταίες αποτελούν πιθανότερο αποδέκτη της διαρθρωτικής αρωγής των χρηματοδοτικών μέσων της Ε.Ε., καθώς είναι πιθανότερο να εμπίπτουν στις κατηγορίες περιοχών που ενισχύονται μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Στόχος των πολιτικών της Ε.Ε. για τις πόλεις είναι να πυροδοτήσουν διαδικασίες αναδιάρθρωσης και ενδογενούς ανάπτυξης, διευκολύνοντας την υιοθέτηση επιχειρηματικών πολιτικών από την τοπική αυτοδιοίκηση (CEC 1999-b στο Chorianopoulos 2000). Για το σκοπό αυτό οι πολιτικές αυτές βασίζονται στις έννοιες της δικτύωσης και της επικουρικότητας. Η πρώτη αναφέρεται στη δυνατότητα όλων των ευρωπαϊκών πόλεων να ενταχθούν σε προγράμματα συνεργασίας για τον αστικό χώρο, ενώ η δεύτερη καταδεικνύει την ποικιλία των μορφών συνεργασίας μεταξύ φορέων σε ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση, η ένταξη μιας αστικής περιοχής σε ένα πρόγραμμα της Ε.Ε. εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική βούληση και τις προτεραιότητες των τοπικών αρχών, καθώς και από τη δυνατότητά τους να συμ-

μετάσχουν και να υλοποιήσουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα (CEC 1994, CEC 1995, CEC 1997-b στο Chorianopoulos 2000). Η διαδικασία επιλογής μιας αστικής περιοχής για την εφαρμογή ενός προγράμματος, αποτελεί συνεπώς απόρροια μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας που επιβραβεύει αυτόν ο οποίος μπορεί να αποδείξει ότι είναι σε θέση να σχεδιάσει και να εφαρμόσει καλύτερα ένα πρόγραμμα. Ωστόσο, το στοιχείο αυτό δε θα πρέπει να απομειώνει τις προσπάθειες που γίνονται, κύριο στόχο των οποίων αποτελεί η διόρθωση των αποτυχιών της αγοράς (market failures).

1.2. Αποτυχίες της αγοράς

Ο όρος αποτυχία της αγοράς χρησιμοποιείται για να περιγράψει περιπτώσεις στις οποίες οι αγορές δεν κατανέμουν αποδοτικά (efficiently) τα αγαθά και τις υπηρεσίες. Η ανορθολογική λειτουργία της αγοράς δύναται να οφείλεται σε θεσμικούς περιορισμούς που εμποδίζουν την ελεύθερη λειτουργία της ή τη γρήγορη προσαρμογή της ή σε εξωτερικούς παράγοντες που δεν αντικατοπτρίζονται σωστά στις τιμές της αγοράς (HM Treasury 1995 στο Karvounis 2002). Στις πόλεις το πρόβλημα των αποτυχιών της αγοράς είναι περισσότερο σύνθετο. Σύμφωνα με τους Moore & Spires (2000), το λεγόμενο «αστικό πρόβλημα» (urban problem) είναι ιδιαίτερα περίπλοκο και είναι το αποτέλεσμα αλληλοσυνδεόμενων προβλημάτων που οδηγούν στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των μεμονωμένων ατόμων στην αγορά εργασίας, καθώς και της ανταγωνιστικότητας μιας περιοχής στην προσέλκυση επενδύσεων φυσικού, οικονομικού και ανθρώπινου κεφαλαίου. Πράγματι, η βιομηχανική παρακμή και η οικονομική αναδιάρθρωση των πόλεων οδήγησαν σε πολλές περιπτώσεις στη φυσική και κοινωνική παρακμή τους και σε έξαρση της ανεργίας σε συγκεκριμένες αστικές περιοχές (Charman 1995).

Οι ελληνικές πόλεις ακολούθησαν μια εντελώς διαφορετική πορεία εξέλιξης από τις βορειοευρωπαϊκές (βλ. Μαλούτας 1999, Σταθόπουλος 1996 στο Karvounis 2002). Σε κάθε περίπτωση όμως, αποτυχίες της αγοράς επισημαίνονται και στα ελληνικά αστικά κέντρα. Οι ελληνικές πόλεις επλήγησαν από αποτυχίες της αγοράς σε αρκετούς τομείς, όπως στην εργασία, στην κατοικία, στην ποιότητα των υποδομών (βλ. Karvounis 2002). Η μεγαλύτερη από τις αποτυχίες αυτές αφορά στην αγορά εργασίας, όπου η οικονομική αναδιάρθρωση και η αποβιομηχάνιση που συντελέστηκε τις τελευταίες δεκαετίες δημιούργησαν φαινόμενα μακροχρόνιας ανεργίας στις ελληνικές αστικές περιοχές με προβιομηχανικό χαρακτήρα (ibid).

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

2.1. Το αντικείμενο της αξιολόγησης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει ως έργο «μια σειρά δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην επίτευξη σαφώς καθορισμένων στόχων εντός συγκεκριμένου χρονικού και οικονομικού πλαισίου» (EC March 2004: 8). Οι αξιολογήσεις αφορούν σε έργα ή / και προγράμματα. Η διαφορά μεταξύ των δύο εννοιών είναι απολύτως σχετική και έγκειται στην ύπαρξη διαφορετικών επιπέδων προγραμματισμού. Στην περίπτωση των χωρών της Ε.Ε. και κατ' επέκταση της Ελλάδας, ως έργο δύναται να νοείται μια ολοκληρωμένη παρέμβαση σε μια περιοχή ή σε έναν τομέα (π.χ. το Π.Ε.Π της Κεντρικής Μακεδονίας) και ως πρόγραμμα η συνάρθρωση των έργων (π.χ. το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης). Υπ' αυτήν την έννοια το Πρόγραμμα της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής αποτελεί έργο (βλ. και EC March 2004: 8, 9). Στην ελληνική ορολογία έχει επικρατήσει να αποδίδουμε με τον όρο πρόγραμμα και τα δύο παραπάνω επίπεδα προγραμματισμού και με τον όρο έργο να αποδίδουμε μεμονωμένες πράξεις. Συνεπώς, στην κοινοτική και αγγλοσαξονική ορολογία ο όρος έργο (project), όπως και οι όροι διαχείριση έργων (project management) και αξιολόγηση έργων (project evaluation) αφορούν σε αυτό που στην Ελλάδα αποκαλούμε πρόγραμμα.

Για τη διευκόλυνση του σχεδιασμού, της διαχείρισης και της αξιολόγησης των προγραμμάτων της (κατά την ελληνική ορολογία) η Επιτροπή εξέδωσε το 1993 ένα εγχειρίδιο που φέρει τον τίτλο Project Cycle Management (PCM), το οποίο ανανεώθηκε το 2004. Το εγχειρίδιο αυτό συντάσσεται από το προσωπικό του Aid Delivery Methods Helpdesk με τη βοήθεια ενός σημαντικού αριθμού στελεχών του European Aid Cooperation Office (Europe Aid). Το εγχειρίδιο αφορά σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής ενός προγράμματος, δηλαδή από τη δόμηση του προγράμματος έως τη συμβασιοποίηση έργων και την αξιολόγηση του. Το τμήμα του εγχειριδίου που αφορά στη δόμηση των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. στηρίζεται στη λεγόμενη Logical Framework Approach, ένα μεθοδολογικό πλαίσιο σχεδιασμού προγραμμάτων που αναπτύχθηκε από την USAID, ήδη στα τέλη του '60, το οποίο εκσυγχρονίζεται διαρκώς και έχει βρει πεδίο εφαρμογής και σε πολλές άλλες χώρες (Αυστραλία, Καναδάς κ.λπ.).

Η Logical Framework Approach περιλαμβάνει δύο κύρια στάδια · το στάδιο της ανάλυσης και το στάδιο του σχεδιασμού ενός προγράμματος. Κατά το πρώτο στάδιο λαμβάνουν χώρα τα ακόλουθα:

- Ανάλυση των εταίρων-αναγνώριση των σημαντικότερων εν δυνάμει εταίρων και εκτίμηση των δυνατοτήτων τους.
- Ανάλυση των προβλημάτων-αναγνώριση των σημαντικότερων προβλημάτων, περιορισμών και ευκαιριών, όπως επίσης, καθορισμός των σχέσεων μεταξύ αιτιών και αποτελεσμάτων.
- Ανάλυση των στόχων-διατύπωση της στοχοθεσίας βάσει των προβλημάτων που αναγνωρίστηκαν.
- Ανάλυση της στρατηγικής-αναγνώριση των εναλλακτικών στρατηγικών για την επίτευξη των στόχων.

Κατά το δεύτερο στάδιο λαμβάνουν χώρα τα ακόλουθα:

- Λογική πλαισίου-καθορισμός της δομής του έργου, έλεγχος της εσωτερικής του λογικής και διαμόρφωση στόχων σε μετρήσιμους όρους.
- Προγραμματισμός δραστηριοτήτων-καθορισμός της αλληλουχίας και των εξαρτήσεων των δραστηριοτήτων, υπολογισμός της διάρκειας τους, ορισμός ορόσημων και ανάθεση ευθυνών.
- Προγραμματισμός εισροών και κόστους για τις δραστηριότητες.

Με βάση αυτά τα λογικά βήματα, καθένα εκ των οποίων αναλύεται περαιτέρω στα σχετικά εγχειρίδια (βλ. και EC March 2004: 57-94), συντάσσονται τα επιχειρησιακά προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα προγράμματα αυτά αποτελούν το αντικείμενο των αξιολογήσεων. Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2000-2008 θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα συμπληρώθηκαν από τα λεγόμενα συμπληρώματα προγραμματισμού, δηλαδή έγγραφα τα οποία τα εξειδίκευαν περαιτέρω σε σχέση με τους άξονες προτεραιότητάς τους, τα μέτρα τους, τις δράσεις τους, τους στόχους των αξόνων προτεραιότητας και του κάθε μέτρου, τη χρηματοδοτική κατανομή κ.λπ.

2.2. Το μεθοδολογικό πλαίσιο της αξιολόγησης

Τα παραπάνω διαμορφώνουν ήδη ένα πλαίσιο επί του οποίου κινούνται οι μεθοδολογικές αξιολογήσεις προγραμμάτων. Οι αξιολογήσεις προγραμμάτων στηρίζονται, ως επί το πλείστον, στη μεθοδολογία MEANS και σε μετέπειτα τροποποιήσεις της (π.χ. Tavistock Institute-The Guide) και όσον αφορά σε ειδικά σημεία τους στα σχετικά Έγγραφα Εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σε Εγκυκλίους των αρμόδιων Υπουργείων (κυρίως του ΥπΟιΟ) που εξειδικεύουν τα προηγούμενα.

Τα βασικά στοιχεία μιας αξιολόγησης διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν πρόκειται για εκ-των-προτέρων, ενδιάμεση ή εκ-των-υστέρων αξιολόγηση. Η εκ-των-προτέρων αξιολόγηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων «θέτει τα σημαντικότερα ίσως προβλήματα από όλους τους τύπους αξιολόγησης διότι αυτή (α) είναι υποχρεωμένη να προβλέψει εκροές, αποτελέσματα και επιπτώσεις, (β) στηρίζεται σε προσωρινά ακόμη δεδομένα από την ex-post αξιολόγηση και (γ) παράγει εκτιμήσεις οι οποίες συνήθως ανατρέπονται διότι κατά τη διάρκεια του προγράμματος επέρχεται η «διολίσθηση» των στόχων του (κατά την εφαρμογή ενός προγράμματος, είτε λόγω λανθασμένης αρχικής στοχοθέτησης, είτε λόγω αλλαγών στο ευρύτερο περιβάλλον του, είτε λόγω διαχειριστικής αστοχίας, εκτελούνται τροποποιήσεις στο περιεχόμενο των μέτρων του και στον προϋπολογισμό τους, οπότε προφανώς, επέρχεται αλλαγή στη σχετική βαρύτητα των μέτρων και άρα των στόχων για την επίτευξη των οποίων ορίστηκαν τα μέτρα)» (BCS et al 1994 στο Μιχαηλίδης 2003: 230). Σε μεγάλο βαθμό το μεθοδολογικό πλαίσιο των εκ-των-προτέρων αξιολογήσεων είθισται να αναπαραγάγει το μεθοδολογικό πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης (Μιχαηλίδης 2003). Σημαντικό αρνητικό στοιχείο των εκ-των-προτέρων αξιολογήσεων αποτελεί το ότι συνήθως οι εκ-των-υστέρων αξιολογήσεις των προγραμμάτων της προηγούμενης περιόδου δεν έχουν υλοποιηθεί και κατά συνέπεια απουσιάζουν τα ποσοτικά στοιχεία για τον καθορισμό των τιμών βάσης και του μοναδιαίου κόστους των προβλεπόμενων δράσεων, όπως και άλλα στοιχεία αναφορικά με τη διαχειριστική επάρκεια κ.ο.κ. (ibid).

Η ενδιάμεση αξιολόγηση συνδυάζει χαρακτηριστικά της εκ-των-προτέρων και της εκ-των-υστέρων αξιολόγησης. Είναι υποχρεωμένη να εξετάσει υλοποιημένες δράσεις, λειτουργώντας ως εκ-των-υστέρων αξιολόγηση και παράλληλα, να εξετάσει, ως εκ-των-προτέρων αξιολόγηση, τις προτεινόμενες νέες παρεμβάσεις, οι οποίες αποτελούν

απόρροια, είτε της «διολίσθησης» του προγράμματος, είτε των αλλαγών στο εξωτερικό περιβάλλον (ibid).

Η εκ-των-υστέρων αξιολόγηση είναι, ως επί το πλείστον, ποσοτική (και υπ' αυτήν την έννοια bottom-up) και απαλλάσσεται από το βάρος του επαναπροσδιορισμού της στρατηγικής και των νέων παρεμβάσεων. Ωστόσο, στο πλαίσιο του εντοπισμού των παραμέτρων που οδήγησαν στη «διολίσθηση» του εκάστοτε προγράμματος και της διατύπωσης προτάσεων για τη νέα, κάθε φορά, προγραμματική περίοδο εμπεριέχει ποιοτικές αναλύσεις, οι οποίες είναι κυρίως top-down.

Μια ενδιάμεση αξιολόγηση, στην οποία εστιάζει η παρούσα εργασία, περιλαμβάνει συνήθως τα ακόλουθα στάδια:

- Εκτίμηση της εγκυρότητας της κοινωνικο-οικονομικής ανάλυσης: Λόγω του ότι η ανάλυση των εταιρών και των διαδικασιών εφαρμογής των προγραμμάτων δεν περιλαμβάνονται στην ανάλυση των ελληνικών προγραμμάτων ή περιλαμβάνονται με ελλιπή τρόπο, η ενδιάμεση αξιολόγηση (και οι υπόλοιπες αξιολογήσεις) εστιάζουν στην κοινωνικο-οικονομική ανάλυση και ιδίως στην αξιολόγηση των αναλύσεων SWOT των προγραμμάτων και των ex-ante αξιολογήσεών τους, καθώς ορισμένα σημεία που αναφέρονται στις τελευταίες μπορεί να μην περιλήφθηκαν στο τελικά διατυπωμένο αρχικό πρόγραμμα. Η επανεξέταση είναι ποιοτική και ποσοτική και οδηγεί στην επιβεβαίωση ή τροποποίηση των αναγκών που καλείται να καλύψει το εκάστοτε πρόγραμμα. Μια ενδεδειγμένη πρακτική της αξιολόγησης για τη συστηματικότερη αξιοποίηση της επικαιροποιημένης ανάλυσης SWOT στη διαμόρφωση κομβικών επιλογών πολιτικής και στη διατύπωση των αναγκών αποτελεί η συνδυασμένη ανάγνωση των τεταρτημορίων της ανά ζεύγος (δυνατά σημεία με ευκαιρίες, αδυναμίες με ευκαιρίες, δυνατά σημεία με απειλές, αδυναμίες με απειλές).
- Αξιολόγηση της καταλληλότητας και επικαιρότητας της στρατηγικής του προγράμματος: Σε πρώτο στάδιο εξετάζεται η συνάφεια στρατηγικής και νέων, συνήθως, αναγκών, που προέκυψαν κατά το προηγούμενο στάδιο. Στη συνέχεια αξιολογείται η συνάφεια της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων. Η αξιολόγηση σε αυτό το στάδιο είναι ταυτόχρονα top-down (π.χ. συσχέτιση αναγκών και στόχων) και bottom-up (π.χ. κατά πόσον με βάση τα αποτελέσματα των επόμενων σταδίων εξυπηρετούνται επαρκώς οι στόχοι του εκάστοτε προγράμματος και κατ' επέκταση οι ανάγκες). Παράλληλα, εξετάζονται άλλες παράμετροι των προγραμμάτων, όπως η εσωτερική συνοχή και η συμπληρωματικότητα της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων. Κατά το στάδιο αυτό προκύπτουν τα πρώτα στοιχεία για την επιβεβαίωση ή τροποποίηση της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων του εκάστοτε προγράμματος. Συνήθης πρακτική αποτελεί η κατάρτιση και η συμπλήρωση μητρών συνάφειας και συνοχής. Η τεχνική των μητρών αποτελεί ένα μεθοδολογικό διαδικαστικό οδηγό για την σαφέστερη και συστηματικότερη διεκπεραίωση του βασικού αντικειμένου της αξιολόγησης που συνίσταται στον προσδιορισμό του περιεχομένου των εντοπιζόμενων σχέσεων συνάφειας ή συνοχής και συμπληρωματικότητας. Οι μήτρες αυτές συμπληρώνονται, είτε ποιοτικά (π.χ. άμεση συνάφεια, έμμεση συνάφεια κ.ο.κ.), είτε με τιμές. Στη δεύτερη περίπτωση, κάθε κελί της μήτρας μπορεί να λαμβάνει μικρό αριθμό εναλλακτικών τιμών 0, 1 ή 2. Η προσέγγιση αυτή συνδυάζει αυξημένη ευαισθησία και ευελιξία, χωρίς παράλληλα να δημιουργεί δυσκολίες ποσοτικοποίησης των αναλυμένων σχέσεων. Όσον αφορά στο πρόσημο των τιμών η συνηθέστερη επιλογή είναι η αποδοχή μόνο θετικών τιμών. Η ύπαρξη αρνητικής συνάφειας από πραγματολογική άποψη συχνά

δεν έχει νόημα και είναι δύσκολο να τεκμηριωθεί, ιδίως όταν η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο στόχων και όχι προτεραιοτήτων. Ωστόσο, επειδή δεν μπορεί να αποκλειστεί τελείως η ύπαρξή τους (π.χ. αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις), είναι πιθανή και η εμφάνιση αρνητικών τιμών. Στη συνέχεια υπολογίζεται ο συντελεστής θετικών συνεργιών (Cs+) και ο συντελεστής αρνητικών συνεργιών (Cs-). Τα οριζόντια σύνολα αποδίδουν τη σωρευτική επίδραση που ασκεί κάθε επιμέρους τμήμα της στρατηγικής (π.χ. άξονας προτεραιότητας) στην κατεύθυνση της ικανοποίησης των στοιχείων που τοποθετούνται κάθετα στη μήτρα (π.χ. γενικοί στόχοι). Τα κάθετα σύνολα προσδιορίζουν το πλήθος των αξόνων προτεραιότητας που κινούνται σε κατεύθυνση ικανοποίησης του εκάστοτε στόχου και υπό την έννοια αυτή, εκφράζουν μία ένδειξη (ποιοτική) σχετικά με τη σημασία που αποδίδει το ίδιο το πρόγραμμα στη γενική στοχοθεσία για την περιοχή ή τομέα παρέμβασης. Αθροίζοντας, στη συνέχεια, βαρύτητες (π.χ. σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας ή ποσοστού άξονα προτεραιότητας), διαμορφώνεται οριστική εικόνα ως προς την πραγματική ιεράρχηση στόχων και αναγκών στο πλαίσιο του εκάστοτε προγράμματος.

- Αξιολόγηση της συνοχής της στρατηγικής του προγράμματος σε σχέση με εθνικές και κοινοτικές πολιτικές: Εξέταση της συνάφειας του εκάστοτε προγράμματος με γενικότερα εθνικά και κοινοτικά κείμενα πολιτικής (π.χ. με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, την Ευρωπαϊκή και την Εθνική Στρατηγική για την Αειφορία κ.ο.κ.). Στηρίζεται στη χρήση μητρών και σπανίως είναι ποσοτική. Σε συνδυασμό με το προηγούμενο στάδιο διαγιγνώσκει κενά και ασυνέπειες της στοχοθεσίας και της στρατηγικής και προτείνει τυχόν τροποποιήσεις.
- Ποσοτικοποίηση και επικαιροποίηση των στόχων: Έλεγχος της ποσοτικοποίησης των στόχων του προγράμματος μέσω του πλέγματος δεικτών αποτελεσματικότητας (εκροών και αποτελεσμάτων) και επιπτώσεων και επικαιροποίηση ως προς τους χρησιμοποιούμενους δείκτες και τις τιμές στόχο, όπου κρίνεται σκόπιμο. Οι δείκτες εκροών αφορούν στη δραστηριότητα (activity) και μετρούνται σε φυσικές ή νομισματικές μονάδες (π.χ. μήκος κατασκευασθείσας οδού, πλήθος εταιρειών που υποστηρίχθηκαν οικονομικά κλπ.). Οι δείκτες αποτελεσμάτων αφορούν στην άμεση και έμμεση επενέργεια που επέφερε το πρόγραμμα (result). Παρέχουν πληροφορίες για αλλαγές π.χ. στη συμπεριφορά, στην ιδιότητα ή στις επιδόσεις των άμεσα ωφελουμένων. Οι δείκτες του είδους αυτού μπορεί να έχουν, είτε φυσική (μείωση των χρόνων διάρκειας ταξιδιού, αριθμός των επιτυχών εκπαιδευόμενων, πλήθος οδικών ατυχημάτων κλπ.), είτε οικονομική (πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα των πόρων του ιδιωτικού τομέα, μείωση του μεταφορικού κόστους) υπόσταση. Οι δείκτες επιπτώσεων αφορούν στις συνέπειες του προγράμματος πέραν των άμεσων επενεργειών στους άμεσα ωφελούμενους. Ορίζονται δύο είδη επιπτώσεων ⁴ ειδικές επιπτώσεις και γενικές επιπτώσεις. Οι πρώτες είναι οι επιπτώσεις που εκδηλώνονται αφού παρέλθει κάποιο χρονικό διάστημα και οι οποίες συνδέονται άμεσα προς την αναλαμβανόμενη ενέργεια. Οι δεύτερες είναι οι αργότερες επιπτώσεις που επηρεάζουν τον ευρύτερο πληθυσμό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Νέα περίοδος προγραμματισμού 2000-2006: μεθοδολογικά έγγραφα εργασίας, ΕΓ-ΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3, Δείκτες για Παρακολούθηση και Αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία*). Η μέτρηση των επιπτώσεων θεωρείται πολύπλοκη διαδικασία. Σε σχέση με τον πρώτο τύπο επιπτώσεων, συνήθως, πραγματοποιούνται έρευνες πεδίου. Στη δεύτερη περίπτωση συχνά είναι δύσκολος ο καθορισμός σαφών αιτιωδών σχέσεων και γι' αυτό, συνήθως, εξετάζονται δείκτες συνολικών επιπτώσεων

(π.χ. αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα σε μια περιοχή) ανεξάρτητα από το αν η επίπτωση προήλθε εξολοκλήρου από το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Κατά τον ίδιο τρόπο που υπάρχουν διαφορετικές κατηγορίες δεικτών υπάρχουν και διαφορετικές κατηγορίες στόχων. Οι στόχοι αυτοί περιγράφονται ιεραρχικά ως συνολικοί (global), ειδικοί και επιχειρησιακοί. Επιπρόσθετα, υπάρχουν και διαφορετικά επίπεδα προγραμματισμού (π.χ. επιχειρησιακά προγράμματα, συμπληρώματα προγραμματισμού, άξονες προτεραιότητας, μέτρα), καθένα εκ των οποίων αποτελεί εξειδίκευση του προηγούμενου. Όλο αυτό το σύστημα προγραμματισμού, στόχων και δεικτών συνδέεται. Η λογική των συνδέσεων είναι ότι ο συνολικός στόχος του χαμηλότερου επιπέδου προγραμματισμού (π.χ. μέτρου) αντιστοιχεί στον ειδικό στόχο του αμέσως υψηλότερου επιπέδου προγραμματισμού (π.χ. άξονα προτεραιότητας) και αντιστρόφως, ο ειδικός στόχος στο υψηλότερο επίπεδο περιλαμβάνει το συνολικό στόχο του χαμηλότερου επιπέδου. Σημειώνεται ότι επιχειρησιακοί στόχοι διατυπώνονται στο χαμηλότερο επίπεδο προγραμματισμού. Σύμφωνα με τη γενική φιλοσοφία που διέπει τον προγραμματισμό, οι επιχειρησιακοί στόχοι ενός προγράμματος εκφράζονται βάσει των δεικτών εκροών, οι ειδικοί στόχοι βάσει των δεικτών αποτελεσμάτων και οι συνολικοί στόχοι βάσει των δεικτών επιπτώσεων (βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Νέα περίοδος προγραμματισμού 2000-2006: μεθοδολογικά έγγραφα εργασίας, ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3, Δείκτες για Παρακολούθηση και Αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία*).

- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας του προγράμματος: Η αποτελεσματικότητα συγκρίνει τις πραγματικές με τις προσδοκώμενες ή εκτιμώμενες εκροές, αποτελέσματα ή / και επιπτώσεις. Η απόδοση εξετάζει τον λόγο μεταξύ των εκροών, αποτελεσμάτων ή / και επιπτώσεων και των χρησιμοποιούμενων εισροών (ιδιαίτερα οικονομικών πόρων) για την επίτευξή τους (ibid). Πρόκειται δηλαδή στην ουσία για την εφαρμογή δεικτών εισροών (αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας) για την παρακολούθηση της πρόοδου του εκάστοτε προγράμματος. Στην πράξη, ωστόσο, υπάρχει αδυναμία εκτίμησης σε σχέση με τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις, με συνέπεια οι συγκεκριμένοι δείκτες να περιορίζονται στις εκροές. Ο δείκτης αποτελεσματικότητας παρακολουθεί την πρόοδο υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του προγράμματος. Όσον αφορά στο φυσικό αντικείμενο, υπολογίζεται από το λόγο «φυσική υλοποίηση / φυσικός στόχος» (ΔΑπλ1) σε κάθε επιμέρους επίπεδο του προγράμματος (π.χ. πράξη, δράση, μέτρο, δείκτης κλπ.). Η πρόοδος υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου υπολογίζεται από το λόγο «δαπάνες / προϋπολογισμός» (ΔΑπλ2), επίσης, σε κάθε επιμέρους επίπεδο ανάλυσης. Η αποδοτικότητα υπολογίζεται μέσω της συνεκτίμησης στοιχείων της φυσικής και οικονομικής ολοκλήρωσης των έργων (πράξεων κατά την ελληνική ορολογία) και στη συνέχεια των υπολοίπων επιπέδων του προγράμματος. Εκφράζεται από το λόγο «ΔΑπλ1 / ΔΑπλ2» (ΔΑπδ), ο οποίος, συγκρινόμενος με το μοναδιαίο κόστος των έργων, όπως έχει προγραμματισθεί, μας δίνει στοιχεία για την αποδοτικότητα τους. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να υπολογίζονται για έκαστο στάδιο / φάση υλοποίησης ενός προγράμματος, όμως, όπως είναι μαθηματικά προφανές, η αποδοτικότητα δύναται να υπολογισθεί μόνον επί του ενεργοποιημένου τμήματος ενός προγράμματος. Οι δείκτες αυτοί μπορεί να προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες για τους διαχειριστές και αξιολογητές προγραμμάτων, υποβοηθώντας τους στη λήψη καλύτερων αποφάσεων για (επανα)προγραμματισμό.
- Αξιολόγηση των μηχανισμών εφαρμογής του προγράμματος: Η αρτιότητα ενός προγράμματος καταλήγει κενό γράμμα αν δε συνοδεύεται από ένα αποτελεσματι-

κό σύστημα διαχείρισης. Συνήθως, η εξέταση του χρόνου υλοποίησης των φάσεων των έργων καταδεικνύει τις αδυναμίες των μηχανισμών εφαρμογής (π.χ. αν απαιτείται διάστημα δυο μηνών για την έγκριση των τευχών δημοπράτησης των έργων από την εκάστοτε υπηρεσία διαχείρισης, ενώ η αίσθηση του αξιολογητή είναι ότι ένας μήνας επαρκεί, τότε προκύπτει ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα με τους μηχανισμούς εφαρμογής). Άλλο ζήτημα που εξετάζεται είναι η ύπαρξη ενός συστήματος επαρκούς παρακολούθησης και καταγραφής της προόδου των έργων, το οποίο, με τη σειρά του επηρεάζει τις δυνατότητες αξιολόγησης του εκάστοτε προγράμματος. Επίσης, εξετάζεται η συμβολή της εταιρικής σχέσης στην παρακολούθηση και υλοποίηση του εκάστοτε προγράμματος. Σε ορισμένες περιπτώσεις η εξέταση των κριτηρίων ένταξης έργων οδηγεί σε συμπεράσματα για το πόσο λαμβάνονται υπόψη οι οριζόντιες εθνικές και κοινοτικές πολιτικές (π.χ. η πρωτοδότηση της συμμετοχής των γυναικών σε δράσεις επιχειρηματικότητας συνεπάγεται ότι λαμβάνεται υπόψη η ισότητα γυναικών και ανδρών, αν και τα συγκεκριμένα κριτήρια είθισται να καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις).

Σύμφωνα με το Μιχαηλίδη (2003), η προστιθέμενη αξία της ενδιάμεσης αξιολόγησης δεν έγκειται στην ποσοτικοποιημένη αποτύπωση του εκάστοτε προγράμματος, κάτι που κατά τον ίδιο μπορεί να πραγματοποιήσει η διαχειριστική του αρχή αμεσότερα, αλλά στο ότι συμβάλλει στην αναθεώρηση του προγράμματος απαντώντας στα ερωτήματα:

- «τι κερδίζει το πρόγραμμα (π.χ. σε απορρόφηση πόρων) από μια αναθεώρηση,
- τι χάνει το πρόγραμμα (π.χ. σε θετικά αποτελέσματα και επιπτώσεις) από μια αναθεώρηση».

(Μιχαηλίδης 2003: 276)

3. Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Κ.Π. URBAN II ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

3.1. Σύνοψη του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής

Η περιγραφή του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής αφορά στο Πρόγραμμα που ίσχυε την περίοδο πριν τη διεξαγωγή της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης, προκειμένου να προσδιοριστεί το αντικείμενο επί του οποίου αυτή διεξήχθη. Αν και η Ενδιάμεση Αξιολόγηση δεν αναφέρει επί ποιας έκδοσης του Προγράμματος διενεργήθηκε, ωστόσο, από το ιστορικό της εξέλιξης του τελευταίου δύναται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι αυτή αφορούσε στην 1^η έκδοση του Προγράμματος, η οποία είχε εγκριθεί με την C(2001)3582/11-12-2001 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (για το ιστορικό των τροποποιήσεων του Προγράμματος βλ. <http://www.urban.gr/gr/index.asp?p=7-2>).

Η περιοχή παρέμβασης του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής είναι αρκετά μεγάλη και περιλαμβάνει το βόρειο – βορειοανατολικό τμήμα της πόλης, όπου κατοικούν κυρίως μουσουλμάνοι, καθώς και τμήματα του κέντρου της πόλης.

Διάγραμμα 3-1: Η περιοχή παρέμβασης του Προγράμματος της Κ.Π. URBAN II του Δήμου Κομοτηνής και παρεμβάσεις με χωρική διάσταση

Πηγή: ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2001

Η ανάλυση του Προγράμματος διαπιστώνει τα ακόλουθα προβλήματα:

- «Μεγάλα τμήματα πόλης με αποσαθρωμένο αστικό ιστό, με αδυναμία ανακαίνισης ή αντικατάστασης της πεπαλαιωμένης υποδομής και σοβαρή μείωση ή εξαφάνιση ή απουσία μιας αποδοτικής οικονομικής δραστηριότητας.
- Εμπορικό κέντρο με ανεπαρκείς συνθήκες κυκλοφορίας, χαμηλές τεχνικές υποδομές και αναξιοποίητο οικοδομικό απόθεμα.

- Πολεοδομική αναρχία, κυκλοφοριακά αδιέξοδα που επιβάλλουν παρεμβάσεις διάνοιξης οδών και αστικών αναπλάσεων (μικρής κλίμακας) για μια στοιχειωδώς ανεκτή πολεοδομική και κυκλοφοριακή λειτουργία.
- Συνοικία "γκέτο" της μουσουλμανικής ομάδας με υψηλό επίπεδο ανεργίας, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (η συντριπτική πλειοψηφία είναι αναλφάβητοι), οδικό σύστημα χαμηλής ποιότητας με "αδιέξοδα" που δεν επιτρέπουν ευχερή πρόσβαση στις μαζικές μεταφορές, απουσία -σχεδόν παντελής- κοινωνικού εξοπλισμού, κοινωνικός εγκλεισμός -ιδιαίτερα των μουσουλμάνων γυναικών- με φαινόμενα υψηλής χρήσης ψυχοτροπικών (ηρεμιστικών) φαρμάκων και αυτοκτονιών.
- Συνοικία "γκέτο" των Αθίγγανων που υπάρχει ως "τενεκεδούπολη" με αναλφαβητισμό, υψηλό ποσοστό παραβατικότητας, απουσία στοιχειωδών τεχνικών υποδομών, υψηλότερο δείκτη ανεργίας και οικονομικό / κοινωνικό αποκλεισμό.
- Η απουσία της λειτουργίας μιας ζωτικής πολεοδομικής ενότητας - που ενώ διαθέτει υλικά στοιχεία (δομήματα) για μια συνέχεια - συνοχή - συνάφεια των επιμέρους θρησκευτικών τάσεων και συμπεριφορών - ικανής να προσφέρει γόνιμο πεδίο ανάδειξης της πολυπολιτισμικότητας, ως πόρο της ανάπτυξης και ως απόδειξη διαχρονικής παρουσίας της πόλης ως μιας "Ενότητας των διαφορών".
- Η απουσία ενός χώρου - ενός πολιτισμικού κέντρου - ως τόπου συνάντησης και ελεύθερης έκφρασης όλων των πληθυσμιακών ομάδων.
- Η απουσία για το σύνολο της πόλης αξιόλογων χώρων αναψυχής, άθλησης, ελεύθερου χρόνου και πολιτισμού - και ειδικά στην περιοχή παρέμβασης - ικανού να δώσει διεξόδους επικοινωνιακών δυνατοτήτων και ευχαρίστησης στους πολίτες και να ενισχύσει το επίπεδο ελκτικότητας της πόλης από στελέχη και επενδύσεις.
- Χαμηλή διάδοση των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών και παντελής απουσία δομημένων δικτύσεων στον εσωτερικό χώρο της πόλης αλλά και με ευρύτερες περιοχές».

(ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2001: 27-29)

Σε αυτό το πλαίσιο οι στόχοι που τέθηκαν από το Πρόγραμμα ήταν οι ακόλουθοι:

1. «Κοινωνική - οικονομική ένταξη των μουσουλμάνων, αθιγγάνων και παλιννοστώντων,
2. βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών,
3. τόνωση της οικονομικής ζωής και της επιχειρηματικότητας και συνδυασμένη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναζωογόνηση της πόλης,
4. βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και παροχή ίσων ευκαιριών σε αποκλεισμένους, γυναίκες, νέους, παιδιά και ηλικιωμένους - ενεργοποίηση των πολιτών,
5. βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κομοτηνής σε περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο και τόνωση της εξωστρέφειάς της».

(ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2001: 31)

Στη συνέχεια του Προγράμματος αναλύεται η στρατηγική με τον καθορισμό αξόνων προτεραιότητας, μέτρων και δράσεων. Ο Πίνακας 1 του Παραρτήματος Ι παρουσιάζει

τους άξονες προτεραιότητας, τα μέτρα και τις δράσεις του Προγράμματος, όπως επίσης τη χρηματοδοτική τους κατανομή.

3.2. Αξιολογικές παρατηρήσεις επί του Προγράμματος

Σε πρώτη ανάγνωση, αυτό που παρατηρεί κανείς διατρέχοντας το Πρόγραμμα της Κομοτηνής είναι η αδυναμία προσδιορισμού των προβλημάτων και των αναγκών με σαφήνεια. Η παρατήρηση αυτή δεν αφορά στο σύνολο των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν παραπάνω. Είναι ικανή, ωστόσο, να προκαλέσει σημαντικές στρεβλώσεις σε επίπεδο καθορισμού της στρατηγικής. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση του προβλήματος «Συνοικία "γκέτο" της μουσουλμανικής ομάδας με υψηλό επίπεδο ανεργίας, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (η συντριπτική πλειοψηφία είναι αναλφάβητοι), οδικό σύστημα χαμηλής ποιότητας με "αδιέξοδα" που δεν επιτρέπουν ευχερή πρόσβαση στις μαζικές μεταφορές, απουσία -σχεδόν παντελής- κοινωνικού εξοπλισμού, κοινωνικός εγκλεισμός -ιδιαίτερα των μουσουλμάνων γυναικών- με φαινόμενα υψηλής χρήσης ψυχοτροπικών (ηρεμιστικών) φαρμάκων και αυτοκτονιών». Με τη συγκεκριμένη του διατύπωση, αφενός το πρόβλημα διαχέεται σε πάρα πολλούς τομείς, αφετέρου παρουσιάζει επικαλύψεις με άλλα προβλήματα (π.χ. «Πολεοδομική αναρχία, κυκλοφοριακά αδιέξοδα που επιβάλλουν παρεμβάσεις διάνοιξης οδών και αστικών αναπλάσεων (μικρής κλίμακας) για μια στοιχειωδώς ανεκτή πολεοδομική και κυκλοφοριακή λειτουργία»). Το στοιχείο αυτό γίνεται αντιληπτό και από την Ενδιάμεση Αξιολόγηση του Προγράμματος (βλ. ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003), η οποία επιχείρησε να επαναπροσδιορίσει τα προβλήματα και τις ανάγκες. Ωστόσο, η προσπάθεια αυτή υπήρξε ελλιπής, καθώς δε στηρίχθηκε σε εμπειριστατομένη ανάλυση της περιοχής παρέμβασης. Στο πλαίσιο αυτό, ο Σύμβουλος Αξιολόγησης περιορίστηκε στο να επισημάνει στα συμπεράσματα του την περαιτέρω «ανάγκη τεκμηρίωσης των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης σε επίπεδο μικροκλίμακας και μικροπεριοχής» (ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003: 68) και να καθορίσει και ιεραρχήσει κάποιες νέες ανάγκες, οι οποίες, ωστόσο, προκύπτουν από την απευθείας αντιστοίχιση με τους άξονες προτεραιότητας του Προγράμματος¹. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η τακτική αυτή που ακολουθήθηκε στην Ενδιάμεση Αξιολόγηση είναι συνηθισμένη, ιδίως στις περιπτώσεις όπου η ανάλυση του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος δεν είναι ενδελεχής και δεν υπάρχουν αρκετά δεδομένα για την εξειδίκευση της, πράγμα που όπως αναφέρθηκε παρατηρείται στην περίπτωση της συγκεκριμένης αξιολόγησης. Ωστόσο, είναι προφανές ότι κάτι τέτοιο δε βοηθάει στον προσδιορισμό των πραγματικών αναγκών μιας περιοχής και στη στοχευμένη κάλυψη τους από ένα οποιοδήποτε πρόγραμμα.

Ένα ακόμη στοιχείο που προκύπτει για το Πρόγραμμα είναι η ύπαρξη μικρής συνάφειας μεταξύ στρατηγικής και αναγκών, στο βαθμό που οι τελευταίες παραμένουν ασαφώς προσδιορισμένες. Ακόμη και στην περίπτωση που επιχειρείται η εκτίμηση της συνάφειας μεταξύ της στρατηγικής και των νέων αναγκών, που προσδιόρισε ο

¹ Οι ανάγκες αυτές ιεραρχημένες είναι οι ακόλουθες:

- AN1: Πολυλειτουργική και Οικολογική Ανάπλαση.
- AN2: Ενθάρρυνση της Επιχειρηματικότητας.
- AN3: Κοινωνία Πολιτών.
- AN4: Δικτυώσεις Πληροφορικής.

Σύμβουλος Αξιολόγησης, ο βαθμός συνάφειας είναι αρκετά χαμηλός. Το στοιχείο αυτό επισημαίνεται, επίσης, από την Ενδιάμεση Αξιολόγηση², αν και θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εκτιμήσεις της τελευταίας είναι εν μέρει πλασματικές και ότι στην πραγματικότητα ο βαθμός συνάφειας στρατηγικής και νέων αναγκών είναι ακόμη χαμηλότερος από τον εκτιμώμενο. Η υψηλή συνάφεια που αποδίδεται από την Ενδιάμεση Αξιολόγηση μεταξύ των μέτρων του Άξονα Προτεραιότητας 3, «Κοινωνία των Πολιτών» και της ανάγκης AN4, «Δικτυώσεις Πληροφορικής» καταρρίπτεται από τη θεώρηση των δράσεων του συγκεκριμένου άξονα προτεραιότητας.

Ομοίως, η εσωτερική συνοχή του Προγράμματος, εξεταζόμενη βάσει της συσχέτισης αξόνων προτεραιότητας, μέτρων και δράσεων από τη μία και στόχων, από την άλλη, είναι χαμηλή. Λογικό επακόλουθο της ασάφειας των προβλημάτων και των αναγκών φαίνεται ότι υπήρξε και η ασάφεια της στοχοθεσίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει στα μεθοδολογικά της κείμενα επακριβώς τον τρόπο διατύπωσης των στόχων ενός προγράμματος, προκειμένου να είναι σαφείς, εφικτοί και μετρήσιμοι (βλ. European Commission March 2004). Η αρχή αυτή δεν τηρήθηκε στην περίπτωση του Προγράμματος της Κομοτηνής, στοιχείο που άλλωστε επισημαίνεται και από την Ενδιάμεση Αξιολόγηση. Επιπρόσθετα, η τελευταία κάνει λόγο για το πλήθος των στόχων, το οποίο «θα έπρεπε να είναι μικρότερο ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη εστίαση στους επιμέρους στόχους αντί να διαμοιράζονται οι δράσεις των Μέτρων στην επίτευξη πολλών και διαφορετικών μεταξύ τους στόχων» (ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003: 11).

Όσον αφορά στον ποσοτικό προσδιορισμό και επικαιροποίηση των στόχων (εννοείται η ποσοτική επικαιροποίηση των στόχων), σημειώνεται καταρχήν ότι το αρχικό Ε.Π. περιελάμβανε ανά άξονα προτεραιότητας πλέγμα δεικτών παρακολούθησης³ (βλ. ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II Οκτώβριος 2001). Η συντριπτική πλειοψηφία των δεικτών παρακολούθησης αφορούσε στις εκροές. Από τις παρατηρήσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι δείκτες αυτοί μεταφέρθηκαν και στο αρχικό Συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Προγράμματος, αν και το τελευταίο δεν κατέστη δυνατό να βρεθεί⁴.

Οι δείκτες του Προγράμματος εστιάζουν σε άμεσα ποσοτικοποιήσιμες εκροές. Συνεπώς, απουσιάζουν μη ποσοτικοί δείκτες απαραίτητοι για να επισημάνουν αδιατίμητα αποτελέσματα και επιπτώσεις του Προγράμματος. Η παρατήρηση αυτή θα πρέπει να εξετασθεί σε σχέση με το σχόλιο των Moore & Spires (2000), σύμφωνα με τους οποίους τα προγράμματα που εφαρμόζονται ειδικά σε αστικές περιοχές έχουν, συχνά,

² Η συνάφεια στρατηγικής και αναγκών εξετάζεται με μήτρα συνάφειας μεταξύ των αξόνων προτεραιότητας και των μέτρων, από τη μία και των νέων αναγκών, από την άλλη. Η τιμή του συντελεστή θετικών συνεργιών Cs+ (0,95) για το σύνολο του Προγράμματος καταδεικνύει ότι υπάρχει μικρή συνάφεια μεταξύ της στρατηγικής και των διαπιστωμένων αναγκών της περιοχής μελέτης.

³ Δείκτες παρακολούθησης ονομάζονται οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της εξέλιξης της χρηματοοικονομικής υλοποίησης, των φυσικών εκροών, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων ενός προγράμματος, εκ μέρους του αρμόδιου οργάνου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Νέα περίοδος προγραμματισμού 2000-2006: μεθοδολογικά έγγραφα εργασίας, ΕΓΤΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3, Δείκτες για Παρακολούθηση και Αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία*).

⁴ Στη σχετική ιστοσελίδα του Προγράμματος βρίσκεται αναρτημένο το αναθεωρημένο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού.

αδιατίμητα αποτελέσματα και επιπτώσεις που θα πρέπει, ωστόσο, να επισημαίνονται (π.χ. ενδυνάμωση των δεσμών μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής παρέμβασης, ταύτιση με την περιοχή τους κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό, ενδιαφέρουσα είναι η προσέγγιση της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης αναφορικά με τους δείκτες επιπτώσεων, όπου προτείνεται η χρήση δεικτών, που δύσκολα ποσοτικοποιούνται (π.χ. «Βελτίωση εικόνας πόλης», «Βελτίωση λειτουργικότητας πόλης», «Βελτίωση ποιότητας ζωής»), καθώς και δεικτών που προσμετρούν φαινόμενα δευτερογενών κοινωνικό-οικονομικών μεταβολών (gentrification). Σε σχέση με τους δείκτες εκροών αξίζει να αναφερθεί ότι ο αριθμός τους θα μπορούσε να περιοριστεί, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις όπου περισσότεροι του ενός δείκτες εμφανίζονται για την περιγραφή του ίδιου φυσικού αντικείμενου (π.χ. «Κεντρικοί άξονες που θα διανοιχτούν» και «Αύξηση του μήκους των κεντρικών αξόνων», «Κτίρια που θα κατασκευασθούν για εγκατάσταση κοινωνικών λειτουργιών» και «Εμβαδόν δημόσιων κτιρίων που θα κατασκευασθούν ή ανακαινισθούν»). Μια παρατήρηση που αφορά συνολικά στους δείκτες είναι ότι απουσιάζει ο καθορισμός των λεγόμενων κεντρικών δεικτών (core indicators). Οι δείκτες αυτοί είναι οι σημαντικότεροι δείκτες του κάθε προγράμματος και αφορούν στον ποσοτικό προσδιορισμό των σημαντικότερων στόχων του. Κατ' αυτόν τον τρόπο και λόγω της πληθώρας δεικτών, που επισημάνθηκε, δημιουργείται μια σχετική σύγχυση αναφορικά με την ποσοτικοποίηση των στόχων του Προγράμματος (π.χ. στο Μέτρο 3.1, «Καταπολέμηση κοινωνικού αποκλεισμού» δίνεται η ίδια βαρύτητα στους δείκτες «Προγράμματα κατάρτισης που θα εφαρμοσθούν» και «Αριθμός διαμορφωμένων χώρων στάθμευσης»).

Ο βαθμός ενεργοποίησης του Προγράμματος υπολογίζεται με το λόγο «προϋπολογισμός προσκλήσεων/σύνολο δημόσιας δαπάνης», όπως και με το λόγο «προϋπολογισμός προτάσεων/προϋπολογισμός προσκλήσεων» (βλ. ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003). Η έμφαση που αποδίδεται στην ενεργοποίηση του Προγράμματος είναι εύλογη, δεδομένου του ότι μέχρι το τρίμηνο αναφοράς η υλοποίηση είχε προχωρήσει ελάχιστα και κατ' επέκταση η αποτελεσματικότητα βρισκόταν σε χαμηλά επίπεδα. Στο χρονικό διάστημα που κάλυπτε η Ενδιάμεση Αξιολόγηση είχαν πραγματοποιηθεί προσκλήσεις για το σύνολο των μέτρων, εξαιρουμένου του Μέρους 2.1 για την επιχειρηματικότητα. Η ενεργοποίηση των υπολοίπων μέτρων ήταν αρκετά υψηλή (ibid). Η ανταπόκριση στις προσκλήσεις αυτές υπήρξε απολύτως ικανοποιητική (ibid). Ωστόσο, οι εντάξεις έργων καθυστερούσαν περισσότερο, με ορισμένα από τα ενεργοποιημένα μέτρα να μην παρουσιάζουν καμία ένταξη, παρά τη θετική ανταπόκριση σε αυτά, ενώ παράλληλα η συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων παρέμενε χαμηλή (ibid). Ο χαμηλός βαθμός συμβασιοποίησης οδηγούσε σε χαμηλές δαπάνες, τόσο επί των ενταγμένων έργων, όσο και επί της συνολικής δημόσιας δαπάνης, συνεπώς ο δείκτης αποτελεσματικότητας, οριζόμενος ως «καταχωρημένες δαπάνες/σύνολο δημόσιας δαπάνης» (ΔΑπλ2), ήταν μηδαμινός έως και μηδενικός στα περισσότερα μέτρα (ibid). Ο Πίνακας 2 του Παραρτήματος Ι παρουσιάζει αναλυτικά τα παραπάνω.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Σύμβουλος Αξιολόγησης ονομάζει αποτελεσματικότητα αποκλειστικά την πρόοδο στο φυσικό αντικείμενο (δηλαδή τον δείκτη ΔΑπλ1). Ωστόσο, προκύπτει ότι η εκτίμηση της λαμβάνει χώρα βάσει του λόγου της πραγματοποιηθείσας τιμής επί του ενταγμένου φυσικού αντικείμενου έως και το τρίμηνο αναφοράς και όχι βάσει του λόγου της πραγματοποιηθείσας τιμής επί της τιμής στόχου. Με τον τρόπο αυτό είναι αδύνατο να μετρηθεί η επίτευξη των δεικτών και κατ' επέκταση των στόχων. Επιπλέον, αυτό που εσφαλμένα θεωρεί ο Σύμβουλος Αξιολόγησης ως αποτελεσματικότητα εμφανίζει υψηλότερες τιμές από τον πραγματικό δείκτη. Ο Σύμβουλος Αξιολόγησης παραλείπει να εκτιμήσει με στάθμιση και bottom-up

την αποτελεσματικότητα σε επίπεδο μέτρου, άξονα προτεραιότητας και Προγράμματος⁵. Δεδομένης, ωστόσο, της χαμηλής φυσικής ολοκλήρωσης του συνόλου σχεδόν των δεικτών εύκολα εξάγεται το συμπέρασμα ότι το Πρόγραμμα εμφανίζει πολύ χαμηλή αποτελεσματικότητα.

Η πρώτη φάση υλοποίησης του Προγράμματος έως και το τρίμηνο αναφοράς είχε ως συνέπεια να μην υπάρχουν καταγεγραμμένες τιμές αναφορικά με τους δείκτες αποτελεσμάτων και επιπτώσεων, στοιχείο που δεν θα υπεισέρχονταν στον υπολογισμό του δείκτη αποτελεσματικότητας, αλλά θα έδινε μια αίσθηση σχετικά με τις επενέργειες του Προγράμματος. Επίσης, η αποδοτικότητα του Προγράμματος ήταν μαθηματικά αδύνατο να υπολογιστεί έως και το τρίμηνο αναφοράς (ibid), ακριβώς λόγω της πρώτης φάσης στην οποία βρισκόταν η υλοποίηση του.

Ένα ακόμη στοιχείο που προκύπτει από την εξέταση της αποτελεσματικότητας είναι ο χαμηλός βαθμός ωριμότητας του Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό η Δράση 3.2.1, «Επιχειρησιακός Σχεδιασμός δημοτικών υπηρεσιών και πιστοποίηση ποιότητας κατά ISO 9001», πιθανόν να ακυρωνόταν, καθώς ο Δήμος δεν ήθελε να δεσμευτεί ότι θα κάλυπτε ότι προέκυπτε από τη μελέτη σχετικά με τις ανάγκες σε εξοπλισμό, ενώ η Δράση 3.1.4, «Δημοτικός Διαπολιτισμικός Παιδικός Σταθμός», διαπιστώθηκε ότι μπορούσε να χρηματοδοτηθεί μόνο κατά 10% από το Πρόγραμμα, καθώς επρόκειτο να υλοποιηθεί εκτός των ορίων της περιοχής παρέμβασης (ibid). Ομοίως, η υλοποίηση της Δράσης 2.1.1, «Παρατηρητήριο κοινωνικο-οικονομικών μεγεθών και αστικών δεικτών Habitat», η οποία πραγματικά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί καινοτόμα, θεωρούνταν αβέβαιη (ibid).

Τέλος, μια παρατήρηση που αφορά στο Πρόγραμμα και η οποία προκύπτει από τις έρευνες πεδίου που διεξήχθησαν κατά την έρευνα πεδίου του Προγράμματος είναι ότι ο Φορέας Υλοποίησης και οι Φορείς Προγραμματισμού χαρακτηρίζουν ως μη ικανοποιητική τη διαδικασία κατάρτισης του Ε.Π. και ως χαμηλό το βαθμό εξειδίκευσης των δράσεων και το βαθμό ωριμότητας τους (βλ. ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003). Παράλληλα, από πολλούς εκ των ερωτώμενων τονίσθηκε ότι η στρατηγική του Προγράμματος ακολουθεί, ως επί το πλείστον, τη στρατηγική του Π.Ε.Π., χωρίς να προσαρμόζεται στις τοπικές ιδιαιτερότητες (ibid). Η διαπίστωση αυτή κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική δεδομένου ότι η ταύτιση των τοπικών φορέων με ένα πρόγραμμα που εφαρμόζεται στην περιοχή τους (local ownership), κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για την επιτυχή έκβαση του (βλ. European Commission March 2004).

⁵ Η στάθμιση θα μπορούσε να λάβει χώρα με την απόδοση του αντίστοιχου χρηματικού ποσού σε κάθε δείκτη.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα προγράμματα της Ε.Ε. αναμφισβήτητα επιδρούν θετικά στις περιοχές παρέμβασης. Επιπρόσθετα, οι μεθοδολογίες που έχουν αναπτυχθεί από την ίδια για την κατάρτιση, τη διαχείριση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτεί αναμφισβήτητα έχουν σημαντική προστιθέμενη αξία για τη χώρα μας, στο βαθμό που εισάγουν και συστηματοποιούν μια σειρά διαδικασιών που συνεισφέρουν στην επιτυχή υλοποίηση αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Το τελικό αποτέλεσμα δεν εξαρτάται μόνο από την εφαρμογή των διαδικασιών αυτών, αλλά και από την εμπειρία και τις δυνατότητες πρόσβασης σε στοιχεία που έχει ο εκάστοτε σύμβουλος κατάρτισης ή σύμβουλος αξιολόγησης ενός προγράμματος (ibid).

Στην περίπτωση του Προγράμματος της Κομοτηνής προκύπτουν αδυναμίες κατά το σχεδιασμό του, με ορατές δυσμενείς επιπτώσεις στην εφαρμογή του. Οι αδυναμίες εντοπίζονται στο επίπεδο του καθορισμού των αναγκών και των προβλημάτων της περιοχής παρέμβασης, σε επίπεδο στοχοθεσίας, αλλά και στρατηγικής, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τους άξονες προτεραιότητας, τα μέτρα και τις δράσεις. Όπως ήδη αναφέρθηκε οι ανάγκες και τα προβλήματα παραμένουν ασαφώς προσδιορισμένα, στοιχείο που ισχύει και για τους στόχους. Επιπρόσθετα, οι αμφιβολίες για τη στρατηγική του Προγράμματος αφορούν στην καταλληλότητα της να αντιμετωπίσει τα προβλήματα και τις ανάγκες της περιοχής και στην δυνατότητα επίτευξης ακόμη και των προβλεπόμενων εκροών, δεδομένου ότι η ωριμότητα των περισσότερων δράσεων είναι χαμηλή. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα παραπάνω αντανακλώνται στη χαμηλή αποτελεσματικότητα του Προγράμματος.

Στην Ενδιάμεση Αξιολόγηση επισημαίνονται οι περισσότερες εκ των αδυναμιών του Προγράμματος της Κομοτηνής. Όμως, ο Σύμβουλος Αξιολόγησης επιλέγει να περιορίσει τις προτάσεις του σε επιμέρους σημεία ήσσονος σημασίας. Επίσης, δεν προτείνεται καμία αλλαγή επί των αξόνων προτεραιότητας, των μέτρων και των δράσεων του Προγράμματος. Συνολικά, η Ενδιάμεση Αξιολόγηση δεν προτείνει σημαντικές τομές σε σχέση με το Πρόγραμμα, παρά το γεγονός ότι εντοπίζει σημαντικές αδυναμίες σε αυτό.

Το ότι εντοπίζονται αδυναμίες στο Πρόγραμμα χωρίς, ωστόσο, να προτείνονται σημαντικές τομές λειτουργεί εις βάρος του Προγράμματος της Κομοτηνής. Το Πρόγραμμα θα εξακολουθήσει να επιδεικνύει χαμηλή αποτελεσματικότητα, γεγονός που μελλοντικά θα οδηγήσει στην ανάγκη τροποποίησης του. Στο βαθμό που οι τροποποιήσεις αυτές θα υλοποιηθούν υπό την πίεση του χρόνου εκτιμάται ότι ως βασικό κριτήριο επιλογής θα αναδειχθεί η δυνατότητα άμεσης υλοποίησης τους και όχι η μεγιστοποίηση των τυχόν θετικών επιπτώσεων στην περιοχή παρέμβασης. Τα παραπάνω απομένει να επιβεβαιωθούν από την Τελική Αξιολόγηση του Προγράμματος.

Τέλος, ανακύπτει ένα σημαντικό θέμα σε σχέση με το ύψος της χρηματοδότησης εν γένει των προγραμμάτων που εφαρμόζονται σε αστικές περιοχές και του Προγράμματος της Κομοτηνής ειδικότερα. Όπως προκύπτει υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ αστικών περιοχών για την εξασφάλιση προγραμμάτων τα οποία όταν τελικά εφαρμόζονται δεν επαρκούν για την κάλυψη των πολλών και σύνθετων αναγκών.

Βιβλιογραφία

Bachtler, J. and Yuill, D. (2001), *Policies and Strategies for Regional Development: A Shift in Paradigm*, European Policies Research Centre (EPRC), University of Strathclyde, Glasgow

Chapman, M. (1995), “Urban policy and urban evaluation: The impact of the European Union”, in Hambleton, R. and Thomas, H. (1995), *Urban policy evaluation: challenge and change*, London, Paul Chapman Publishing

Chorianopoulos, I. (2000), “Urban restructuring and governance: North-south differences in Europe and the EU urban initiatives”, Paper presented at the 40th Congress of the European Regional Science Association, Barcelona, 29 August – 1 September 2000

European Commission (March 2004), *Project Cycle Management Guidelines, Vol. 1*, Brussels

European Commission – DG XIV (1999), *Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of Regions in the European Union*, Brussels

Karvounis, A. (2002), “An evaluation of the URBAN Community Initiative in Greece: some early findings”, Dissertation, Department of Land Economy, University of Cambridge

Maloutas, Th. (1999), «Welfare state», στο Haralambis, D., Maratou, L., Hadjiyanni, A., (1999), *Recent Social Trends in Greece, 1960-95*, McGill-Queen’s University Press, Montreal

MEANS Programme (1999), *Evaluating socio-economic programmes: evaluation design and management, Vol. 1*, European Commission- DG XIV, Brussels

MEANS Programme (1999), *Evaluating socio-economic programmes: selection and use of indicators for monitoring and evaluation, Vol. 2*, European Commission-DG XIV, Brussels

MEANS Programme (1999), *Evaluation socio-economic programmes: principal evaluation techniques and tools, Vol. 3*, European Commission- DG XIV, Brussels

MEANS Programme (1999), *Glossary of 300 concepts and technical terms, Vol. 6*, European Commission- DG XIV, Brussels

Moore B. and Spires, R. (2000), “Monitoring and Evaluation”, in Roberts, P. and Sykes H. (2000), *Urban Regeneration: A handbook*, London, Sage

Αγγελίδης Μ., *Αειφόρος ανάπτυξη των πόλεων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα*, Αθήνα
ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II (Οκτώβριος 2001), *Πρόγραμμα: ΚΟΜΟΤΗΝΗ: Βιώσιμη Πόλη για Όλους 2001-2006*

ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II (2003), *Σύμβουλος Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του Ε.Π. “ΚΟΜΟΤΗΝΗ: Βιώσιμη Πόλη για Όλους 2001-2006” της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN II*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση XVI, *Νέα περίοδος προγραμματισμού 2000-2006: μεθοδολογικά έγγραφα εργασίας, ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3, Δείκτες για Παρακολούθηση και Αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία*

Μιχαηλίδης Γ. (2003), *Σχεδιάζοντας την Ανάπτυξη, Μεθοδολογία και Πρακτικές Σχεδιασμού, Αξιολόγησης και Διαχείρισης*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

Παράρτημα Ι: Πίνακες

Πίνακας 1: Άξονες προτεραιότητας, μέτρα, δράσεις και χρηματοδοτική κατανομή του Προγράμματος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN II του Δήμου Κομοτηνής.

Μέτρα		Σύνολο Δαπάνης	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	Δημόσια Δαπάνη			Ιδιωτική Συμμετοχή	% Κατανομή βάσει συνόλου δαπάνης	
				Κοινοτική Συμμετοχή	ΕΤΠΑ	Εθνική Συμμετοχή			
ΜΕΤΡΟ 1.1	Παρεμβάσεις ανάπλασης υποβαθμισμένων περιοχών	870.000	870.000	652.500	652.500	217.500	0	7,02	
ΜΕΤΡΟ 1.2	Ανάδειξη αστικού ιστού	1.495.000	1.195.000	896.250	896.250	298.750	300.000	12,06	
ΜΕΤΡΟ 1.3	Προστασία του περιβάλλοντος	1.750.000	1.600.000	1.200.000	1.200.000	400.000	150.000	14,12	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: Πολυλειτουργική και οικολογική αστική ανάπτυξη		4.115.000	3.665.000	2.748.750	2.748.750	916.250	450.000	33,20	
ΜΕΤΡΟ 2.1	Επιχειρηματικές δραστηριότητες και απασχόληση	2.530.000	1.430.000	1.072.500	1.072.500	357.500	1.100.000	20,41	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας		2.530.000	1.430.000	1.072.500	1.072.500	357.500	1.100.000	20,41	
ΜΕΤΡΟ 3.1	Καταπολέμηση κοινωνικού αποκλεισμού	3.670.000	3.670.000	2.752.500	2.752.500	917.500	0	29,61	
ΜΕΤΡΟ 3.2	Βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες	210.000	210.000	157.500	157.500	52.500	0	1,70	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: Κοινωνία των Πολιτών		3.880.000	3.880.000	2.910.000	2.910.000	970.000	0	31,31	
ΜΕΤΡΟ 4.1	Τεχνολογίες Δικτυώσεων	1.024.000	847.000	635.250	635.250	211.750	177.000	8,26	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: Δικτυώσεις Πληροφορικής		1.024.000	847.000	635.250	635.250	211.750	177.000	8,26	
ΜΕΤΡΟ 5.1	Τεχνική Βοήθεια	Δράση 5.1.1.	211.167	211.167	158.375	158.375	52.792	0	
		Δράση 5.1.2.	633.500	633.500	475.125	475.125	158.375	0	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: Τεχνική Βοήθεια		844.667	844.667	633.500	633.500	211.167	0	6,82	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		12.393.667	10.666.667	8.000.000	8.000.000	2.666.667	1.727.000	100	

Πηγή: ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003: 19

Πίνακας 2: Ενεργοποίηση, εντάξεις και δαπάνες σε επίπεδο Μέτρου

		Ενεργοποίηση							Ένταξη					Δαπάνες		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ/ΜΕΤΡΟ	ΔΙΑΡΘΡ. ΤΑΜ.	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	Προϋπ/σμός Προσκήσεων	% ενεργοποίηση	Αριθμός Προτάσεων	Συνολικός προϋπολογισμός προτάσεων	% κάλυψη πρόσκλησης	Προτάσεις που εντάχθηκαν	Προϋπολογισμός Ενταγμένων έργων	Ενταγμένα έργα/Δημ. Δαπαν.	Ποσό Νομ. Δεσμεύσεων	% των ενταγμένων έργων	Καταχωρημένες Δαπάνες	% των ενταγμένων έργων	% Συνολικού Προϋπολογισμού	
																1
A.Π.1	Πολυλειτουργική και Οικολογική Αστική Ανάπλαση	3.665.000	2.449.976	66,85%	5	2.449.942	100%	4	1.299.942	35,47%	199.252	15,33%	33.613	2,59%	0,92%	
M 1.1	Παρεμβάσεις ανάπλασης υποβαθμισμένων περιοχών	ΕΤΠΑ 870.000	699.976	80,46%	3	699.942	100%	3	699.942	80,45%	199.252	28,47%	33.613,00	4,80%	3,86%	
M 1.2	Ανάδειξη αστικού ιστού	ΕΤΠΑ 1.195.000	600.000	50,21%	1	600.000		1	600.000	50,21%					0,00%	
M 1.3	Προστασία του περιβάλλοντος	ΕΤΠΑ 1.600.000	1.150.000	71,88%	1	1.150.000	100%			0,00%					0,00%	
A.Π.2	Στήριξη Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων – καινοτομία	1.430.000	0	0,00%	0	0		0	0	0,00%	0		0		0,00%	
M 2.1	Στήριξη - ενίσχυση μικρών επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ 1.430.000	0	0,00%						0,00%					0,00%	

		Ενεργοποίηση							Ένταξη					Δαπάνες		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ/ΜΕΤΡΟ	ΔΙ.ΑΡΘ.ΤΑΜ.	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	Προϋπ/σμός Προσκήσεων	% ενεργοποίηση	Αριθμός Προτάσεων	Συνολικός προϋπολογισμός προτάσεων	% κάλυψη πρόσκλησης	Προτάσεις που εντάχθηκαν	Προϋπολογισμός Ενταγμένων έργων	Ενταγμένα έργα/Δημ. Δαπαν.	Ποσό Νομ. Δεσμεύσεων	% των ενταγμένων έργων	Καταχωρημένες Δαπάνες	% των ενταγμένων έργων	% Συνολικού Προϋπολογισμού	
		1	2	3=2/1	4	5	6=5/2	7	8	9=8/1	10	11=10/8	12	13=12/8	14=12/1	
Α.Π.3	Κοινωνία των Πολιτών	3.880.000	3.300.128	85,05%	3	3.299.980	100%	2	3.250.000	83,76%	1.598.845	49,20%	0	0,00%	0,00%	
Μ 3.1	Καταπολέμηση κοινωνικού αποκλεισμού	ΕΤΠΑ	3.670.000	3.250.148	88,56%	2	3.250.000	100%	2	3.250.000	88,56%	1.598.845	49,20%		0,00%	0,00%
Μ 3.2	Βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες	ΕΤΠΑ	210.000	49.980	23,80%	1	49.980	100%	0		0,00%					0,00%
Α.Π.4	Δικτυώσεις Πληροφορικής	847.000	270.000	31,88%	2	270.000		2	270.000	31,88%	0		0		0,00%	
Μ 4.1	Τεχνολογίες Δικτυώσεων	ΕΤΠΑ	847.000	270.000	31,88%	2	270.000		2	270.000	31,88%					0,00%
Α.Π.5	Τεχνική Βοήθεια	ΕΤΠΑ	844.667	247.700	29,33%	7	247.700	100%	7	247.700	29,33%	223.279	90,14%	22.051,19	8,90%	2,61%
ΥΜ 5.1.1	Διαχείριση, Υλοποίηση, Παρακολούθηση και Έλεγχος	ΕΤΠΑ	211.167	138.700	65,68%	2	138.700	100%	2	138.700	65,68%	136.623				0,00%

		Ενεργοποίηση							Ένταξη					Δαπάνες		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ/ΜΕΤΡΟ	ΔΙ.ΑΡΘ.ΤΑΜ.	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	Προϋπ/σμός Προσκήσεων	% ενεργοποίηση	Αριθμός Προτάσεων	Συνολικός προϋπολογισμός προτάσεων	% κάλυψη πρόσκλησης	Προτάσεις που εντάχθηκαν	Προϋπολογισμός Ενταγμένων έργων	Ενταγμένα έργα/Δημ. Δαπαν.	Ποσό Νομ. Δεσμεύσεων	% των ενταγμένων έργων	Καταχωρημένες Δαπάνες	% των ενταγμένων έργων	% Συνολικού Προϋπολογισμού	
		1	2	3=2/1	4	5	6=5/2	7	8	9=8/1	10	11=10/8	12	13=12/8	14=12/1	
ΥΜ 5.1.2	Δημοσιότητα, Πληροφόρηση του Πολίτη, Αξιολόγηση και Εκπόνηση Μελετών	ΕΤΠΑ	633.500	109.000	17,21%	5	109.000	100%	5	109.000	17,21%	86.656	79,50%	22.051,19	20,23%	3,48%
	ΣΥΝΟΛΟ		10.666.667	6.267.804	58,76%	17	6.267.622	100%	15	5.067.642	47,51%	2.021.377	39,89%	55.664,19	1,10%	0,52%

Πηγή: ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003: 20-21

Πίνακας 3: Φυσική ολοκλήρωση του Προγράμματος έως και το τρίμηνο αναφοράς

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
Α.Π.1 Πολυλειτουργική και Οικολογική Αστική Ανάπλαση								
Μ 1.1	Παρεμβάσεις ανάπλασης υποβαθμισμένων περιοχών	A. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Αύξηση του μήκους του δικτύου ποδηλατοδρόμων - δρόμων ήπιας κυκλοφορίας	M.	700	0	0	–	0,00%
		Κεντρικοί άξονες που θα διανοιχτούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Έκταση ελεύθερων χώρων πρασίνου που θα δημιουργηθούν ή θα αποκατασταθούν	T.M.	2.000	1.840	0	0,00%	0,00%
		Περιοχές εφαρμογής μέτρων ήπιας κυκλοφορίας	ΑΡ.	3	0	0	–	0,00%
		Αριθμός θέσεων στάθμευσης που θα δημιουργηθούν	ΑΡ.	100	0	0	–	0,00%
		Αύξηση του μήκους κεντρικών αξόνων	M.	800	0	0	–	0,00%
		Έκταση άλλων δημόσιων χώρων που θα δημιουργηθούν ή θα αποκατασταθούν	T.M.	17.500	3.691	620	16,80%	3,54%
		Διαμορφώσεις πεζοδρόμων-ποδηλατοδρόμων πλήρως εξοπλισμένων ⁶	T.M.	0,3	0	0	–	0,00%
		B. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						

⁶ Προβληματικός δείκτης όσον αφορά στην τιμή στόχο.

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		Αριθμός επαγγελματιών και επιχειρήσεων που θα απασχοληθούν κατά την υλοποίηση του μέτρου	ΑΡ.	10	0	0	–	0,00%
		Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ						
		Ποσοστό πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης που θα ωφεληθεί από τις παρεμβάσεις του μέτρου	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
M 1.2	Ανάδειξη αστικού ιστού	Α. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Έκταση δημόσιων χώρων που θα δημιουργηθούν ή θα αποκατασταθούν	Τ.Μ.	16.000	0	0	–	0,00%
		Δράσεις κατάρτισης που θα πραγματοποιηθούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Παρεμβάσεις διαχείρισης της στάθμευσης των οχημάτων και της κυκλοφορίας των πεζών	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Αριθμός αξιόλογων κτιρίων που θα αποκατασταθούν ή θα ανακαινισθούν	ΑΡ.	20	0	0	–	0,00%
		Αριθμός θέσεων στάθμευσης που θα δημιουργηθούν	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%
		Αριθμός συμμετεχόντων στις δράσεις επιμόρφωσης / κατάρτισης	ΑΡ.	15	0	0	–	0,00%
		Μνημεία που θα κατασκευασθούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Μελέτες	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		Αριθμός επαγγελματιών και επιχειρήσεων που θα απασχοληθούν κατά την υλοποίηση της προτι/τας	ΑΡ.	30	0	0	–	0,00%
		Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ						
		Αριθμός νέων θέσεων εργασίας (γυναίκες / άνδρες)	ΑΡ.	5 και 2	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό των κατοίκων της ζώνης παρέμβασης που θα ωφεληθούν	% ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	100	0	0	–	0,00%
M 1.3	Προστασία του περιβάλλοντος	A. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Αστικά άλση που θα δημιουργηθούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Έκταση ελεύθερων χώρων πρασίνου που θα δημιουργηθούν ή θα αποκατασταθούν	Τ.Μ.	140.000	0	0	–	0,00%
		Πακέτα διαχωρισμού απορριμμάτων που θα τοποθετηθούν	ΑΡ.	150	0	0	–	0,00%
		Υποδομές υποδοχής και επεξεργασίας προς διάθεση απορριμμάτων	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Εφαρμογές ήπιων μορφών ενέργειας	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Κατασκευή συστημάτων άρδευσης με εξοικονόμηση ύδατος	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Παιδότοποι που θα δημιουργηθούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Αριθμός συμμετεχόντων στις δράσεις επιμόρφωσης / κατάρτισης	ΑΡ.	15	0	0	–	0,00%

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		Αριθμός θέσεων στάθμευσης που θα δημιουργηθούν	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%
		Κύκλοι κατάρτισης που θα πραγματοποιηθούν	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Προγράμματα ανακύκλωσης απορριμμάτων	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
		Βάρος ανακυκλώσιμων υλικών/ ημέρα	ΚΙΛΑ	15.000	0	0	–	0,00%
		Αριθμός νέων θέσεων εργασίας (γυναίκες/ άνδρες)	ΑΡ.	5 και 1	0	0	–	
		Αριθμός επαγγελματιών και επιχειρήσεων που θα απασχοληθούν κατά την υλοποίηση της προτ/τας	ΑΡ.	20	0	0	–	0,00%
		Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ						
		Αριθμός ατόμων που θα απολαμβάνουν το αστικό άλσος ετησίως	ΑΡ.	60.000	0	0	–	0,00%
		Ενέργεια που θα εξοικονομείται από τη χρήση των φωτοβολταϊκών φωτιστικών ετησίως	KWh	40.000	0	0	–	0,00%
		Αριθμός οικογενειών που θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης απορριμμάτων	ΑΡ.	3.000	0	0	–	0,00%
Α.Π.2 Στήριξη Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων – Καινοτομία								
M 2.1	Στήριξη - ενίσχυση μικρών επιχειρήσεων	Α. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Παρατηρητήριο κοινωνικοοικονομικών μεγεθών και αστικών δεικτών	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		Αριθμός επαγγελματιών τσιγγάνων που θα υποστηριχθούν	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%
		Αριθμός νέων πολύ μικρών επιχειρήσεων	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%
		Αριθμός συμμετεχόντων στις δράσεις επιμόρφωσης / κατάρτισης (γυναίκες / άνδρες)	ΑΡ.	40/20	0	0	–	0,00%
		Αριθμός φορέων υποστήριξης της επιχειρηματικότητας στην περιοχή	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%
		Αριθμός «Δελτίων εξέλιξης κοινωνικοοικονομικών και αστικών μεταβλητών» που εκδίδονται	ΑΡ.	80	0	0	–	0,00%
		Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
		Αριθμός νέων θέσεων εργασίας (γυναίκες / άνδρες)	ΑΡ.	20/33	0	0	–	0,00%
		Γυναίκες που θα υποστηριχθούν	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%
		Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ						
		Αριθμός φορέων οι οποίοι αναμένεται ότι θα αναπτύξουν συνέργια με το Παρατηρητήριο	ΑΡ.	20	0	0	–	0,00%
		Καταπολέμηση της ανεργίας και του αποκλεισμού (% πληθυσμού)	% ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	0,44	0	0	–	0,00%
Α.Π.3 Κοινωνία των Πολιτών								
Μ 3.1	Καταπολέμηση κοι-	Α. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
νωνικού αποκλεισμού	Κτίρια που θα κατασκευασθούν για εγκατάσταση κοινωνικών λειτουργιών	ΑΡ.	2	1	0	0,00%	0,00%	
	Προγράμματα κατάρτισης που θα εφαρμοσθούν	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός συμμετεχόντων στα μέτρα επιμόρφωσης/ κατάρτισης	ΑΡ.	15	0	0	–	0,00%	
	Εμβαδόν δημόσιων κτιρίων που θα κατασκευασθούν ή ανακαινισθούν	Τ.Μ.	2.500	1.950	0	0,00%	0,00%	
	Εφαρμογές βιοκλιματικού σχεδιασμού και εξοικονόμησης ενέργειας	ΑΡ.	2	1	0	0,00%	0,00%	
	Υπηρεσίες κοινωνικής στήριξης που θα λειτουργήσουν	ΑΡ.	3	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός διαμορφωμένων χώρων στάθμευσης	ΑΡ.	200	0	0	–	0,00%	
	Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ							
	Αριθμός επαγγελματιών και επιχειρήσεων που θα απασχοληθούν κατά την υλοποίηση του μέτρου	ΑΡ.	15	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός κοινωνικών λειτουργιών που θα στεγάζονται	ΑΡ.	7	0	0	–	0,00%	
	Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ							
	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας (γυναίκες/ άνδρες)	ΑΡ.	3 και 4	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός νέων θέσεων σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς	ΑΡ.	50	0	0	–	0,00%	
	Ιδιαίτερες κοινωνικές πληθυσμιακές ομάδες που θα ω-	ΑΡ.	7	0	0	–	0,00%	

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		φεληθούν						
		Κινητοποίηση και εθελοντική συνέργια με άλλες κοινωνικές ομάδες – επαγγέλματα	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό εξοικονόμησης ενέργειας λόγω της εφαρμογής αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού και εξοικονόμησης	%	30	0	0	–	0,00%
M 3.2	Βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες	Α. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Αριθμός πιστοποιημένων συστημάτων ποιότητας	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
		Δράσεις κατάρτισης προσωπικού	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%
		Αριθμός συμμετεχόντων στα μέτρα επιμόρφωσης / κατάρτισης	ΑΡ.	20	0	0	–	0,00%
		Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
		Αριθμός επαγγελματιών και επιχειρήσεων που θα απασχοληθούν κατά την υλοποίηση του Μέτρου	ΑΡ.	3	0	0	–	0,00%
		Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ						
		Βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης του πολίτη ⁷	%	30	0	0	0	0,00%
Α.Π.4 Δικτυώσεις Πληροφορικής								
M 4.1	Τεχνολογίες Δι-	A. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						

⁷ Προβληματικός δείκτης όσον αφορά στον τρόπο υπολογισμού της πραγματοποιηθείσας τιμής.

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)	
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2	
ΚΤΥΩΣΕΩΝ	Αριθμός κόμβων στο Διαδίκτυο	ΑΡ.	1	0	0	0	–	0,00%	
	Υποδομή τηλεδιασκέψεων	ΑΡ.	1	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός Διαδικτυακών τοποθεσιών που θα δημιουργηθούν.	ΑΡ.	10	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός Βάσεων Δεδομένων που θα αναπτυχθούν	ΑΡ.	2	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός πληροφοριακών σταθμών μιας στάσης που θα εγκατασταθούν	ΑΡ.	5	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός οπτικοακουστικών παραγωγών	ΑΡ.	20	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός επιχειρήσεων στις οποίες χορηγείται ενίσχυση	ΑΡ.	2	0	0	0	–	0,00%	
	Β. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ								
	Πόλεις με τις οποίες θα αναπτυχθούν τηλεδιασκέψεις	ΑΡ.	10	0	0	0	–	0,00%	
	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας (γυναίκες/άνδρες) ⁸	ΑΡ.							
	Γ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ								
	Ποσοστό μικρομεσαίων επιχειρήσεων/ ελευθέρων επαγγελματιών που θα διαθέτουν ιστοσελίδα	%	30	0	0	0	0	–	0,00%
	Ποσοστό βασικών δημοσίων υπηρεσιών που είναι δια-	%	10	0	0	0	0	–	0,00%

⁸ Προβληματικός δείκτης όσον αφορά στην τιμή στόχο.

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		θέσιμες δικτυακά						
		Ποσοστό πληθυσμού που χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο	%	30	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό σχολείων με πρόσβαση στο Διαδίκτυο	%	100	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό νοικοκυριών με πρόσβαση στο Διαδίκτυο	%	15	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό εργαζομένων με έστω κατ' ελάχιστο εκπαίδευση σε τεχνολογίες πληροφορικής	%	10	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό εταιριών οι οποίες συναλλάσσονται μέσω του Διαδικτύου	%	10	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν δικτυακή πρόσβαση σε πληροφορίες	%	50	0	0	–	0,00%
		Ποσοστό πολιτών που συμμετέχουν σε διαδικασίες ηλεκτρονικής Δημοκρατίας	%	10	0	0	–	0,00%
A.Π.5 Τεχνική Βοήθεια								
M 5.1	Τεχνική Βοήθεια	A. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ						
		Πραγματοποιούμενες συνεδριάσεις ΕΠ	ΑΡ.	10	0	0	–	0,00%
		Διάχυση Τεχνογνωσίας με τα λοιπά Προγράμματα της Πρωτοβουλίας ή άλλα συναφή καινοτόμα Σχέδια	ΑΡ.	10	0	0	–	0,00%
		Μελέτες	ΑΡ.	7	2	0,4	20,00%	5,71%
		Εμπειρογνωμοσύνες	ΑΡ.	6	0	0	–	0,00%

Μέτρα	Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
	Σύμβουλοι Τεχνικής Υποστήριξης Διαχειριστικής Αρχή (πλήθος υπογεγραμμένων συμβάσεων)	ΑΡ.	4	1	1	100,00%	25,00%
	Σύμβουλοι Τεχνικής Υποστήριξης Τελικού Δικαιούχου (πλήθος υπογεγραμμένων συμβάσεων)	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%
	Σύμβουλος Αξιολόγησης (πλήθος υπογεγραμμένων συμβάσεων)	ΑΡ.	2	1	1	100,00%	50,00%
	Εξωτερικός auditor για υποστήριξη ελέγχων (πλήθος υπογεγραμμένων συμβάσεων)	ΑΡ.	2	0	0	–	0,00%
	Εφαρμογή Πληροφορικής	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
	Πλήθος Προμηθειών Υλικού (PCs, Τερματικά, περιφερειακά, δομημένη καλωδίωση), λοιπός εξοπλισμός	ΑΡ. ΣΕΤ.	4	2	0	0,00%	0,00%
	Ανάπτυξη, συντήρηση, επικαιροποίηση Web σελίδας στο Διαδίκτυο (πλήθος sites), «γεννήτρια» e-mail, κλπ	ΑΡ.	1	1	0	0,00%	0,00%
	Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης	ΑΡ.	1	0	0	–	0,00%
	Πλήθος Προγραμμάτων κατάρτισης, σεμιναρίων και ημερίδων	ΑΡ.	4	0	0	–	0,00%
	Πλήθος ανταλλαγών εμπειριών	ΑΡ.	3	0	0	–	0,00%
	Πλήθος Εκδηλώσεων (ενέργειες ενημέρωσης & ευαισθητοποίησης, κ.λπ.)	ΑΡ.	10	1	0	0,00%	0,00%
	Ενέργειες διάχυσης στα ΜΜΕ	ΑΡ.	4	0	0	–	0,00%

Μέτρα		Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχος 2006	Ενταγμένο Φ.Α. έως και τρίμηνο αναφοράς	Πραγματοποιηθείσα τιμή	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί του ενταγμένου Φ.Α.)	% φυσικής ολοκλήρωσης (επί της τιμής στόχου)
			1	2	3	4	5=4/3	6=4/2
		Πλήθος έντυπου υλικού, ηλεκτρονικού και οπτικοακουστικού, ετοιμασία και διάθεση έντυπου προωθητικού υλικού δημοσιότητας κλπ.	ΑΡ.	6	0	0	-	0,00%
		Σύμβουλοι Δημοσιότητας (πλήθος υπογεγραμμένων συμβάσεων)	ΑΡ.	2	1	0	0,00%	0,00%

Πηγή: ΕΥΔ Κ.Π. URBAN II 2003: 20-21 και ίδια επεξεργασία